

JEAN-PIERRE RAWIE steelt al jaren de show op dichtersavondjes en poëzie-manifestaties. Hij weet een opluchting te weeg te brengen bij het ernstig-cultureel kijkend publiek op literaire festivals in dorpshuizen en schouwburgen. Maar ook bij spraakmakende gelegenheden als de 'Nacht van de Poëzie', die onlangs in Utrecht werd gehouden, bleek het optreden van Rawie weer een van de hoogtepunten. Terwijl hij achter de microfoon stond, liep een hond over het podium. "Belgische dichters na de pauze," improviseerde de Groninger poëet. Zaal plat, hond af.

Volgende week verschijnt 'INTENSIVE CARE' — de tweede bundel van de in Winschoten getogen zoon van een doopsgezinde predikant. Syp Wynia in gesprek met Jean-Pierre Rawie.

Strakke sonnetten en de reputatie van een Losbol

Rawie: "Ik vind het niet beschaafd om mensen met je ongestoelde hartstocht lastig te vallen..."

Lijdzzaam lepelt Jean-Pierre Rawie zijn levensgeschiedenis op. Hij raakt licht geïrriteerd bij de veronderstelling, dat zijn wieg in Winschoten zou hebben gestaan: "Ik ben er niet geboren en hoop er ook niet te sterven. Ik heb me daar nooit goed thuisgevoeld."

Winschoter kennissen wisten te melden, dat de jonge Rawie de gewoonte had gedichten te schrijven op het kerkhof. Ook dat bestrijdt hij: "Dat is overdreven, het is een etiket, dat me werd opgeplakt."

Het ziekelijke domineeszoontje werd niet geaccepteerd - en dan ook nog gedichten maken: "Het is wel genant, als ik het nu weer lees, want je schrijft nooit zulke ouwe-mannetjespoëzie als in je puberteit: alsof je je leven al achter de rug hebt. Ik word dus gaandeweg lichtvoetiger, nu de ouderdom nabij is..."

Tweëndertig jaar geleden werd hij in Den Haag geboren. Het gezin van luchtmaatspredikant Rawie verhuisde naar Zeist en streek in de jaren vijftig neer in het Oldambt.

De jonge zolderkamertjesdichter vertrok aan het eind van de jaren zestig opgelucht naar Groningen.

"Ik heb eerst wat Russische en daarna wat Romaanse talen gestudeerd. Maar uiteindelijk bleek dat toch niet mijn roeping, die wetenschap. Nou vind ik taal ook geen wetenschap, maar een vakopleiding. Maar ja, het is een mooie tijdpassering voor sommige mensen."

LANDJONKER

Tien jaar geleden was de jonge student een opvallende figuur in Groningen. Gekleed als een negentiende-eeuwse landjonker spoedde hij zich door de stad. Ook zijn dubbele Franse voornaam werd al gauw voor een dikdoenerig verzinsel versleten en zijn ietwat hoogdravende taalgebruik deed de rest: Rawie wakte nogal eens wrevel. De laatste tijd is Rawie zijn uitdossing wat aan het intomen, maar het nette pak is gebleven: "Ik voel me er gewoon prettig in. Het heeft niet zo'n functie.

dagweek

Maar goed, de meeste mensen hebben een rotrelatie en geen dichtbundels." Dat de 'ex' haar invloed nog stevig laat gelden in Rawies privéleven maakt de verslaggever aan den lijve mee als hij in de Groninger nachtgelegenheid die voor 'Literair Café' doorgaat bijna omver wordt gelopen door de huidige geliefde van de 'ex'. De man was ooit een goede bekende van Rawie, maar hij blijkt nu al boksles te hebben genomen. De dichter wordt fysiek onwel en erg droevig onder de situatie: "Ze werkt systematisch mijn vrienden af." Zelfs een aantal in ijlt tempo naar binnen gewerkte oude jeneveren kunnen geen goed meer doen.

"Het is niet waar, dat ik louter

periode beschouw."

Rawies gedichten werden voor het eerst gepubliceerd in het Amsterdamse studentenblad *Propria Cures*. Daarna richtte hij met wat literaire kompanen het blad *De Nieuwe Clercke* op. Achteraf kenschetst hij die Clercke-periode als 'een beetje kinderachtig'. Op half-deftige toon werden Groninger fenomenen met een mengeling van waarheid en verzinsels op de hak genomen. "De gedichten, die ik in De Clercke heb gepubliceerd, zijn naderhand merendeels in *Het meisje en de dood* opgenomen — dat was allemaal heel serieus werk. Maar het gewone journalistieke gedeelte van het blad was een beetje schandelijk. Wel lollig hoor, maar ik zou het nu niet meer doen. Het is een onbelangrijke periode in mijn leven."

SCHAAK-SONNETTEN

Samen met Driek van Wissen ('leerkracht te Hoogezand') schreef Rawie zes jaar geleden een sonnettenbundel onder de titel *De Match Luteyn-Donner*.

"Die Luteyn is een vriend van mij en die heeft ooit tot zijn eigen niet geringe verbazing bij een simultaan-schaakwedstrijd als enige gewonnen van Donner. Die partij had

Verstokt Rondeel

Nog nooit getrouwd, maar vaak gescheiden, een hoop gelazer en getob; toch ken ik nog de harteklop van elke vrouw waar ik mee vrijde.

Ik schreef gedichten tussenbeide, maar loste het probleem niet op: nog nooit getrouwd, maar vaak gescheiden, een hoop gelazer en getob.

Hoe dikwijls toog ik niet ten strijde en keerde met bebloede kop weerom, gesjochtener dan Job? Toch blijf ik mij mijn passie wijden, nog nooit getrouwd, maar vaak gescheiden.

(uit: *Intensive Care*/Jean-Pierre Rawie/uitg. Bert Bakker)

handschriften nog, heel bibberig — van de infuus enzo."

Het meisje en de dood werd in brede kring besproken, maar de weerklank was niet overal even groot. De critici haalden er tot ontsteltenis van de dichter tal van groten uit de wereldliteratuur bij, aan wie hij zijn stijl ontleend zou hebben. Erger vond hij het, om met Nederlanders als Piet Paaltjens en Werumeus Buning te worden vergeleken. Rawie giet zijn poëzie in strakke sonnetten en rondelen en dat was in het na-oorlogse Nederland amper meer vertoond: "Ik heb mijn tol ook moeten betalen aan de mode van de Vijftigers, maar ik vond toch heel snel mijn eigen toon. De toenemende onverstaaenbaarheid die de poëzie de laatste dertig jaar heeft doorgemaakt.

voor mezelf, dan is het om daar een beetje orde in te scheppen. Hoe strakker de vorm, hoe ordelijker het lijkt. Overigens is die vorm helemaal geen offer dat je brengt. Het is zelfs een stimulans. En zoals een schilder een bepaalde techniek beheerst, zo beheers ik die vormen."

LOLBROEK

"Het is waar, dat mensen vaak vinden dat ik aardige gedichtjes schrijf, maar dat het geen diepgang zou hebben. Ik heb vaak lezingen, waar ik als de lolbroek van de avond geld. Het ligt er ook aan, wie er verder leest, want vaak is poëzie erg vervelend — en dat hoeft het niet te wezen. Maar ik heb wel degelijk iets serieus te melden. Sommige zalen roepen op poëzie

dikdoenerig verzinzel versleten en zijn ietwat hoogdravende taalgebruik deed de rest: Rawie wakte nogal eens wrevel. De laatste tijd is Rawie zijn uitdossing wat aan het intomen, maar het nette pak is gebleven: "Ik voel me er gewoon prettig in. Het heeft niet zo'n functie. Vroeger, toen ik nog geen enkele bekendheid genoot, was het noodzakelijk — vond ik — om me wat nadrukkelijker te afficheren dan nu, met wandelstokken en allerlei attributen. Maar dat is allengs minder geworden. Het was een pose van me. Ik vind het steeds minder noodzakelijk. Men behoort langzamerhand maar te weten wie je bent en wat je doet. Als ze het niet weten, kan het me ook niet schelen trouwens."

DORPSGEK

Een dichter is in Groningen toch een soort dorpsgek?
Rawie: "Tja, dat geldt niet speciaal in Groningen. Voor sommige mensen is een dichter altijd een beetje een idioot. Een echte literaire scène is er trouwens niet in Groningen, al is er wel een soort circuit, waar ik ten onrechte nog wel eens toe word gerekend. Maar ik ben niet speciaal een Groninger, mijn bundels worden in Amsterdam uitgegeven en mijn lezingen zijn ook doorgaans in de rest van het land. Ik merk steeds weer, dat ik in krantenverslagen van literaire avonden (zoals onlangs nog in Utrecht) met streepjespak-en-al word opgevoerd. Daar heeft het inderdaad wel een functie, want op een massale avond in zo'n muziekcentrum zijn er meestal van die poëten, die willen opvallen. Als iedereen dan op wil vallen, dan krijg je een soort piasserij. Als je dan heel netjes opkomt in driedelig pak en je leest beheerst en met beschaafde stem die verzen . . .
Twee jaar geleden in Brussel moest ik 's nachts pas tegen twee uur de leeuwenkuil in, voor zo'n 2000 mensen. Ik kreeg ze toch stil en dat is wel een lekker gevoel. Ik ben altijd bloedzenuwachtig van tevoren. Maar als het dan gaat, is het heel leuk. Je moet ook nooit te lang lezen: het is beter dat ze zeggen, dat ze meer hadden willen horen, dan dat ze het wel genoeg vonden. Veel poëten hebben dat toch niet goed door. Ik heb een groot zwak voor die kleine dorpszaaltjes, waar je een directe respons hebt zonder microfoons enzo. In zo'n grote zaal heb je eigenlijk geen contactopbouw. De fijnzinniger gedichten kies ik ook niet uit voor die grote zalen. Daar breng ik liever dingen als de Madenballade ('. . . de maden lusten wel worst van ons.'). Daar krijg je ze altijd plat mee, maar met serieuze poëzie heeft het bijzonder weinig uitstaande. Ik heb een aantal van die liedjes geschreven en die worden waarschijnlijk eind dit jaar gebundeld. Ik heb in ieder geval al de prachtige titel bedacht: **Een dronkeman is nooit alleen.**"
Rawie heeft een forse reputatie als

Als pen en papier uit de buurt zijn, blijken de thema's vrouwen, drank en dood weer snel bij de hand: Jean-Pierre Rawie in het Groninger etablissement 'De Wollhoorn & Co'.

hem niet los en zijn gedichten staan er dan ook bol van.
"Daar sta ik gelukkig niet alleen in. In de meeste gevallen moet je niet vragen wie het model is geweest voor een aantal van die gedichten. Je moet aan schilders ook nooit vragen wie hun model is geweest, want het is een bittere teleurstelling als je Mona Lisa in het echt ziet. Maar ja, lang niet al die liefdesgedichten zijn vervuld van warme gevoelens, dat kun je wel zeggen. Er wordt af en toe nog eens flink uitgehaald naar deze of gene." In Rawies eerste bundel, **Het meisje en de dood**, was dat uithalen voornamelijk van toepassing op een vrouw, die hij afwisselend aanduidt als 'Tineke', 'mijn ex' en 'de weduwe'. Ook in de bundel **Intensive Care** — die over een paar dagen in de winkels ligt — duikt zij weer op.
"Ik heb een heleboel van die wat sjacherijniger gedichten over haar geschreven. Het was een wat langduriger relatie, dat mogen we wel zeggen. Een beetje vervelend allemaal.

onvriendelijke gedichten over vrouwen heb geschreven. Er zijn ook hele aardige gedichten bij. Het hangt er een beetje vanaf wat ze bij mij hebben opgeroepen. Ik zag er inderdaad heel wat komen in de loop van de tijd. Men moet het maar in de hoeveelheid gaan zoeken, nietwaar, als het niet in de intensiteit kan. Overigens stuit het me tegen de borst, dat alles maar moet kunnen in relaties. Je mag geen claims leggen en je mag geen bezitsdrang hebben. Terwijl dat heel gewoon is: waar je van bezeten bent, dat wil je ook bezitten. Maar nee hoor, alles moet kunnen. En dan maar weer uitpraten. Maar ja, ik doe zelf een heleboel dingen, die ik andere mensen heel ernstig kwalijk neem. Wat dat betreft is de poëzie wel een beetje een alibi. Anders zou heel veel van wat ik doe alleen maar een rotstreek zijn. Dat alles moet kunnen, is echt iets van de jaren zeventig. Dat idee van de *permissive society*, dat alles kan. Het is toch griezelig, dat er helemaal geen tegenstand is. Dat neemt niet weg, dat ik de jaren zeventig als een mooie

sonnettenbundel onder de titel **De Match Luteyn-Donner**.
"Die Luteyn is een vriend van mij en die heeft ooit tot zijn eigen niet geringe verbazing bij een simultaan-schaakwedstrijd als enige gewonnen van Donner. Die partij had hij niet eens genoteerd en ook hij weet helemaal niet hoe het gegaan is. Die bundel wordt dan ook steeds kolderieker. Je krijgt uiteindelijk een schaakpartij, waarbij Luteyn bij voorbaat al zijn stukken weggeeft op zijn koning na. Hij weet dan toch nog met die koning Donner remise op te dringen met een patstelling. Voor schakers zijn dat best leuke dingen, maar op zichzelf was dat geen serieuze bundel. *Het meisje en de dood*, mijn eerste bundel, is dat wel. Als ik het zelf niet geschreven had zou ik het nog met plezier willen kopen, om het zo maar eens te zeggen."
Intensive Care, de titel van Rawies nieuwste bundel, is ontleend aan een cyclus gedichten, die hij vorig jaar in het ziekenhuis schreef.
"Ik lag toen in het hospitaal aan enge slangetjes. Ik dacht dat het mijn lever was en daarom had ik het verwaarloosd. Maar het was oorspronkelijk een geval van blindedarmontsteking, dat zich door verwaarlozing tot een nogal enge vorm had ontwikkeld.
Als je een kater hebt wil het ook wel eens een functie hebben om netjes gekleed te gaan. En zo ontleende ik een niet geringe voldoening aan het feit dat ik hele strakke sonnetten schreef in een fase, waarin de meesten zich toch behoorlijk leip voelden. Ik ken die

TUINBROEK

Naar aanleiding van de Utrechtse Nacht van de Poëzie verscheen Rawie in het maandagse televisieprogramma van Sonja Barend om daar wederom zijn lachsucces *De paarse tuinbroek* (opgenomen in zijn nieuwe bundel) voor te lezen.
"Zo'n anderhalve minuut op de televisie bereikt toch vier miljoen mensen. Maar die tuinbroek, daar moet ik nu weer snel van af, ik lees hem ook niet weer. Het is eigenlijk weinig bijzonders — het is geschreven op een katerige ochtend."
Door de strakke vorm van zijn gedichten, de schijnbaar hoogdravende stijl en de ironische ondertoon ontmoet hij nogal eens scepsis.
"Ik vind de vorm binnen de poëzie heel belangrijk. Ik ervaar het bestaan als behoorlijk chaotisch, al doe ik er ook het nodige aan om dat te benadrukken. Maar als de poëzie al een functie heeft

heb vaak lezingen, waar ik als de lolbroek van de avond geld. Het ligt er ook aan, wie er verder leest, want vaak is poëzie erg vervelend — en dat hoeft het niet te wezen. Maar ik heb wel degelijk iets serieus te melden. Sommige zalen reageren op precies hetzelfde programma ook wel van: 'God, want een ernstige meneer is dat'. Dat je zelfs met dingen die lollig bedoeld zijn zo'n zaal niet uit de plooi krijgt. Dat je met gedichten iets van je afschrijft, ach. . . je schrijft niet iets van je af. Je kunt het hoogstens een bepaalde vorm geven. Ook dan is het geen neerslag van emoties. Natuurlijk heb ik die emoties wel gehad, maar ik kan beter een betrekkelijk beschouwelijk gedicht schrijven in een frivole bui. Het gaat erom, dat de emotie bij de lezer wordt opgeroepen. Al die mensen die hun gedichten opsturen naar dat radioprogramma Candlelight hebben natuurlijk enorm veel prachtige gevoelens, die ik vast nog nooit gevoeld heb. Maar het vormgevoel ontbreekt bij dat soort mensen. Dan krijg je dus een enorme gevoelsuitstorting, waar ik me meestal enorm voor geneer. Ik vind het ook niet beschaafd om mensen met je ongestoelde hartstocht lastig te vallen."

Een uitkering stelt Rawie in staat om full-time dichter te zijn.
"Zo presenteer ik mezelf in het algemeen wel, ja. Ik heb ook wel vertaald en gefree-lanced en daar kun je ook niet van leven. Stukjes over literatuur in 'De Tijd' en een bespreking van het Erotisch Woordenboek in 'Sextant'. Zelfs vertalingen van die Jasmijn-boekjes — maar daar moet je maar niet te veel ruchtbaarheid aan geven. Als vaste bron van inkomsten is literatuur toch altijd een nare zaak. Ik merk het ook bij lezingen; als je het voor niks doet, dan word je ook een beetje lullig behandeld. Mensen willen nou eenmaal graag het idee hebben, dat ze iets in huis hebben. Daar moeten ze dan wel wat voor dokken. Als ik bijvoorbeeld in Uden of Vlissingen moet lezen, dan kan ik dat niet voor honderd of honderdvijftig gulden doen, want dat kost me toch twee dagen met reizen en al.
Op dit moment is het vrij druk, je zit op een gegeven moment in een circuit, soms zit ik binnen korte tijd ergens twee keer. Gelukkig heb ik voldoende geschreven om dan iets anders te brengen dan de keer ervoor, maar het moet natuurlijk niet te dol worden. Persoonlijk vind ik het niet altijd een genoegen, maar de zalen raken steeds voller. Ik heb het in Tolbert op zo'n avond meegemaakt, dan zitten de mensen een hele avond in zo'n schemertoestand naar tien verschillende poëten te luisteren, zonder dat ze daar zelfs maar een verversing bij nemen — behalve dan in de pauze even. Maar ik vind het bewonderenswaardig hoor, die mensen die dat allemaal uitzitten . . ."

Hagenaar Rawie in Groningen: "Een echte literaire scene is er niet in Groningen, al is er wel een soort circuit waar ik ten onrechte nog wel eens toe word gerekend. Maar ik ben niet speciaal een Groninger. Mijn bundels worden in Amsterdam uitgegeven. . ."